

moete waard
kan mij niet
n wordt om
grijpen naar

eken behan-
t heeft haar

boeken niet
ikanten. Onze
men doen met
er hun inlei-
boekertij aan
cante kerken
n Van Andel

de behande-
Andel ons
En niemand
zijde leggen.
ardelijk deze

de o.i. toch
hroom, onze
beelden toe-

hten, dat dan
aangelegd.

vele preeken
ing tusschen
ack over „de
lijkt nergens
adijden, het
s. Dan krijgt
lervendeeling!
zoo zouden
emen. In de
es" (II, 8) is
ndere ook te

rwijgen wil-
centrisch zijn
verhaal, ook
t gaat om de
gereformeerd
geloofd wor-

erdeeling be-
i voorkomen.
n in de preek
b. Daar staat
t is uitgegaan
stus, van het
ten van deze

Lazarus" is
e exegotische
treffend en

christo-ten-
te verdeeling

en Lazarus".
in de tegen-

le in de toe-

emelsch;
l, schijnbaar

ritiek te oef-
d, die reeds
ijns gewerkt
maar enkele
t zullen som-
dr Van Andel

om wat liefs
wanneer wij
d waren, dat
ijd worstelen

entrich voor
ook wil doen
l kanselwerk,
rijpen.

terkingen op-
wij zijn boe-
isch gezichts-

z, grijpt van-
er preekwerk
men ons in
den. Hoe het

Wij hebben
epreikt, juist
ij meenen te
hede van be-

proeve te
3:22-30.
des Huizes".
vijanden van

es van het rijk.
n van het rijk.
ken. Het trof

n wordt over
vele frekken
in de gelijke-
is (II, 4); van
erhaal van de

Wij kunnen niet anders dan dankbaar zijn voor het vele goede wat dr Van Andel ons in deze twee werken gegeven heeft. Wij bieden onze hartelijke gelukwensen den schrijver aan bij de voltooiing van dit monumentale werk. Maar het komt ons voor, dat het laatste woord over de wijze van behandeling nog lang niet gezegd is.

Maar het werk van dr H. A. van Andel kan ons van dienste zijn, en kan ons verder op weg helpen.

Het spijt ons, dat deze bespreking zoo sterk ge- loopen heeft over technische vragen. Maar wan- neer de uitgever van een predikant het oordeel vraagt over p r e e k werk van een ander predikant, is dat toch te verwachten. En wanneer een schrij- ver een belangrijk deel van het evangelie in dezen vorm aan ons kerkelijk publiek voorlegt, dan zal hij, zoo stellen wij ons voor, ook wel belangstel- lend zijn hoe over den vorm, over de methode van behandeling gedacht wordt door menschen, die als hij, zich bezinnen, hoe zij het woord Gods aan de gemeente moeten verkondigen.

Laat niemand door deze technische bespreking zich weerhouden om kennis te nemen van dit werk van dr Van Andel. Hij kan zich dan ook overtuigen van de keurige verzorging van deze twee boeken door de firma Wever te Franeker. Capelle-Y. D. K. W.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Professor L. Lindeboom over het gereformeerd kerkrecht.

In de nalatenschap van professor L. Lindeboom vond ik enkele persoonlijke aantekeningen, door hem over het gereformeerd kerkrecht gemaakt, in verband met de voortgezette buitengewone generale synode van Assen, welke synode op 31 Augustus 1936 haar zittingen aanving. Aangezien deze aantekeningen elk persoonlijk element missen, geef ik, in verband met de vragen, die op dit gebied onder ons rezen, zonder commentaar deze aantekeningen hier weer.

De synode beperkte zich tot wat beslist behandeld moet worden, en spreke hij het begin uit, dat deze zitting de slotzitting is, opdat ze niet worde een klachten- bureau c.a. en een hoofdbestuurscollege c.a.

De synode begint met de vraag of de ingezonden quaesties door haar mogen en moeten worden behandeld en beslist. En — indien ja, welke dan?

De beantwoording van genoemde vraag hangt samen met de vraag: komen die zaken: ds Vermaat, dr van Leeuwen (ds Smelt?), ds van Duin, hier in wettigen kerkelijken weg? met andere woorden, als hooger be- roep van een beslissing door classis (of) part. synode? Indien dat niet zoo is, maar deze zaken doorgezonden zijn door classis of provincie, zonder eigen oordeel of zelfstandig onderzoek, hetzij door de classis (part. synode) zelf, of op haar eisch door deze appelerende broeders, is het dan niet eisch van gereformeerd kerk- recht, dat die zaken teruggaan naar de mindere ver- gaderingen om (in casu) in hooger beroep tot de volgende generale synode gebracht te worden?

Daarvoor pleit:
A. Dat de kerkenorde in artikel 30 dit als regel stelt.
B. Ie. Dat deze quaesties niet gelijk staan met de zaak waarom de buitengewone generale synode is saamgeroepen, want de zaak-dr Geelkerken is in onder- scheidene vergaderingen van de classis, en ook op de particuliere synode behandeld; door classis en parti- culiere synode, wegens gebleken moeilijkheid om tot helderheid en beslissing te komen op de generale synode gebracht met verzoek tot afdoening; 2e, dat anders het „buitengewone", en als zoodanig alleen toelaatbare, wordt omgezet in een „gewone" synode, die alle voor- komende zaken behandelt, en met dit gansch ongeoor- loofd onderscheid, dat deze buitengewone generale synode de lagere of mindere kerkelijke vergaderingen uitschakelt; 3e, dat het einde van deze synode niet is te zien, omdat ook van haar eventuele beslissingen weer door personen of kerkelijke vergaderingen op- heldering kan worden gevraagd, bezwaren kunnen wor- den ingebracht, enz. enz., die zij dan niet zonder met twee maten te meten (wat onkerkelijk en ongerefor- meerd en onbijbelsch en onrechtvaardig is) kan af- wijzen en naar een volgende generale synode verwijzen.

C. Dat de mindere vergaderingen en ook protestee- rende leden, met medeweten van de generale synode, in plaats van naar den rechten weg teruggewezen en geleid te worden, gesterkt worden in het niet gebruiken van haar macht en niet-doen van haar plicht in het zelf behandelen van de quaesties, en de generale synode voortdurend in verzoeking gaan brengen en de kerk- rechtelijke vastigheden los wrikken en het kerkelijk recht in de praktijk krenken en later door de praktijk komen tot theorieën, die niet passen in het gereformeerde kerkrecht.

D. Heeft de classis Zaandam kerkrechtelijke gronden aangewezen voor haar verzoek om vernieuwde zitting van deze synode? En heeft het moderamen terecht geoordeeld daaraan gevolg te moeten geven?

Had niet Zaandam, evenals de classis Haarlem met ds van den Brink, met dr Koppenaal kunnen af- handelen?

Is niet leerrijk het feit, dat de zaak, waarom de clas- sis Zaandam de synode-zitting heeft verzocht, niet eens in behandeling behoeft te komen, noch kan komen, door de uittreding van dr Koppenaal?

Tot zoover de aantekeningen van wijlen prof. L. Linde- boom. Mij dunkt, zij zijn ook hun, die ongevoerd zijn in het kerkrecht, volkomen duidelijk.

A. M. LINDEBOOM.

PERSSCHOUW

Ned. Chr. Persbureau.

Naar aanleiding van wat we verleden week opmerkten, zendt men ons een bulletin van het N.C.P. van 28 Sept. Boven het verleden week afgedrukte stuk staat in de copie: „een der voornaamste leden van de generale synode der Gereformeerde Kerken, thans te Sneek bij- een, zendt ons de volgende beschouwing".

De redactie van „Fr. Kbl." daarentegen had gezegd: „Het Ned. Chr. Persbureau schrijft".

Indien het Bureau meent, dat dit niet juist is, moet het zich beklagen bij ds Veldkamp.

Ook met deze formule voor oogen keuren we intus- schen de publicatie af. Alsmode de eigenaardige manier van distributie van zulk nieuws (zie verleden week). En ook het gedrag van dit „vooraanstaande synodelid". Op deze manier kan men, wat men niet zelf in een onderteekend artikel in de pers zou opmerken, toch daarin opgenomen krijgen. Het Persbureau moet niet zeggen: het ééne lid kan deze „serieuze" beschouwing via ons bureau geplaatst krijgen, maar we staan voor de copie van een ander ook open. Waar moet het heen, als we onjuiste persberichten eerst moeten zien opge- nomen, en daarna mogen bestrijden? Alles via een persbureau?

Het bureau houde zich bij zijn taak, en geve niemand de kans, anoniem onjuiste dingen te schrijven.

Het volgende stuk (inzake Buchmanbeweging) is ook al onjuist. Daar staat niet meer boven, dat een voor- aanstaand lid der synode het schreef. Ik las in „Het Zoeklicht", dat mij in den mond gelegd werd, dat ik de Buchmanbeweging (de Oxfordgroep) een duivelsche inspiratie vond. Het blijkt nu, dat de „Zoeklicht"-redac- teur niet zijn eigen opvatting had gegeven, maar af- gegaan was op een onjuist bericht van het N.C.P., af- komstig weer van dit synodelid.

Laat dat synodelid zijn naam noemen. Toen ik in de vergadering over de zaak sprak, merkte dr v. Es op, dat ook „De Reformatie" wel eigen beschouwingen gaf. Zeer zeker. Maar mijn beschouwingen zijn onder- teekend. En ze doen heusch geen moeite om via een persbureau in de kerkbodes te komen. Als thans „Het Zoeklicht" en andere bladen verkeerd nieuws krijgen, is dat de vrucht van de coöperatie van een onbekend synodelid en een bureau, dat zijn taak verkeerd opvat. Straks krijgen we dan weer moeite over de polemiek, de straten van Assen en zoo voort.

P.S. Het blijkt mij na verzending der copie, dat het Bureau zich ook heeft uitgelaten over de zaak. Vol- gende week zullen we zien hoe.

Buchmanbeweging.

Het „Alg. Weekblad voor Christendom en Cultuur" schrijft in een artikel van ds E. van Meer, waarin over de synode van Sneek enkele opmerkingen worden geplaatst:

Prof. Schilder sprak een vernietigend oordeel uit over de Groep-beweging; deze is, volgens hem, geen middel in Gods hand om menschen te bekeeren. Ver- blijfend was daar tegenover de houding van den nieuwen hoogleraar in de zandingswetenschap, Dr J. H. Bavink, die onlangs uit Indië repatriëerde: hij kon het met deze afwijking niet eens zijn, want hij had ginds vruchten der beweging gezien. Van nabij weet de kroniekschrijver, dat er onder de Gerefor- meerden zijn, die Prof. Bavink bijvallen.

Ook in „Het Zoeklicht" ¹⁾ las ik iets over mijn op- merkingen ter synode in dozen. Het blad heeft opge- merkt, dat ik een vergelijking trok tusschen de ver- houding, die onzerzijds tegenover de Buchmanbeweging zou in te nemen zijn ter eener zijde, en de houding die Paulus bijkens Hand. 16: 16—18 heeft ingenomen t.a.v. de waarzeggende slavin te Philippi. Men had n.l. opgemerkt, dat de Buchmanbeweging toch ook wel veel goede dingen zeide, en ook het evangelie wel weer tot de menschen bracht en zijn ambtelijke verkondigers meermalen aanbeval. Daartegen merkte ik op, dat die slavin omtrent Paulus en zijn helpers veel goede zei, hun werk zelfs aanbeval, maar dat niettemin Paulus van die gratis-propaganda niet gediend was. „Het Zoeklicht" meent nu te mogen concluderen, dat ik de Buchmanbeweging duivelswerk noem. De reden zal wel zijn dat het blad deze vrouw als een orgaan van den duivel ziet. Maar dan is de conclusie die het trekt nog niet gewettigd. Men zou eveneens kunnen bewijzen, dat ik de Buchmanbeweging als vrouwelijk, of als slaafsch heb afgewezen.

Neen, de kwestie ligt dieper; zooals ik al eens in een preek over dezen tekst in „Menigerlei Genade" heb doen uitkomen. Ik zou dus zowel „Het Zoeklicht" als het „Alg. Weekblad" naar de commentaren willen ver- wijzen, en met name het „Alg. Weekblad" naar prof. dr J. de Zwaan, die langs zijn neus weg opmerkt, dat uit de woorden van die slavin blijkt, o.m. „bij welke groep een journalist Paulus zou hebben ingedeeld".

Evenwel merkt De Zwaan ook op, dat in Philippi monotheïsme in velerlei schakeering het woord vroeg; en nu was Paulus benauwd dat men tot valsche syn- theses komen zou. Geen ijzer en leem. Geen christen- dom en gnostiek. Geen vlag die de lading niet dekt. Geen fusie tusschen Paulus' evangelie en wat De Zwaan noemt „bestanddeelen der Levantijnsche godsdiensten; tot dezen wilde Paulus niet gerekend worden."

1) Zie evenwel wat ik schreef over het Ned. Chr. Pers- bureau. — K. S.

Ik herhaal dus slechts wat ik opmerkte. Ik geloof niet dat de Buchmanbeweging in Gods hand een mid- del tot bekeering is. Ik geloof wel dat ze, net als vele andere vrome en onvrome dingen, daartoe een aan- leiding worden kan. Maar als we aanleiding en middel niet meer kunnen onderscheiden, staat het niet best. Ik geloof ook dat het Woord Gods zóó krach- tig is, dat zelfs indien in het bonte gezelschap der Buchmanlieden nog enkele reaten van de kerk door- werken en enkele flitsen van Gods Woord lichten, dit Woord en dit werk der kerk krachtig kan zijn. Maar de Buchman-beweging als zoodanig dient het Woord niet, maar verknoeft het, en heeft blijkens haar officiële papieren geen evangelie, doch een beschouwing die het evangelie meer en meer „ten onder houden" moet. Als de kwakzalver te hooi en te gras uit een behoorlijke apotheek medicijnen wegkaapt, zullen enkele patiënten bij den kwakzalver heusch nog wel eenig baat kunnen vinden. Maar ik denk er toch niet aan, me te laten verleiden tot het geruststellende oordeel, dat dus de kramerij van dien kwakzalver, al zijn daar enkele ingrediënten uit een goede apotheek in verdwaald, in Gods hand het middel is tot saneling van een stad, die in nood is, of dat ze een instituut voor volksgezondheid zou mogen heten.

Leer- dan wel meningsgeschillen?

In het „Kerkblad der Geref. Kerken N.O.-Indië" schrijft ds J. Plomp:

Er zijn onder ons geschillen.

Er zijn onder ons geschillen over zeer belang- rijke kwesties.

Niettemin moet een scheuring buitengesloten wor- den geacht.

Sneek 1939 bezinne zich opnieuw op het voorstel van prof. Greijdanus. Wie kennis van de zaken neemt, ontdekt, dat in onze kerken geen enkel auteur, dat, wat Schrift en belijdenis zeggen over de twee naturen van Christus en over de onsterfelijkheid der ziel, be- strijdt. Dit zouden leergeschillen kunnen zijn. Maar aangezien geen enkele hoogleraar of predikant onder ons er aan denkt deze dogmata aan te vallen, zijn ze als leergeschillen fictief.

De andere kwesties zijn niet meer dan menings- verschillen.

De Synode van Sneek houde zich bezig met deze prelatabele vraag: heeft onze in 1936 henoemde com- missie leergeschillen of slechts menings- verschillen bestudeerd?

Het antwoord moet m.i. luiden: meningsver- schillen!

Een leergeschil onderstelt afwijking van Schrift en belijdenis; een menings-verschil afwijking van wat één of meer theologen als hun meening ten beste gaven, doch nooit in het kerkelijk dogma werd vastgelegd.

Rest nog de vraag, of er in onze kerken menings- verschillen mogen bestaan.

Moeten we over alle onderwerpen, die de Schrift raken, volkomen éénstemmig zijn?

Te wenschen ware dit wel.

In het worstelen naar die éénstemmigheid is te waardeeren het heimwee naar den staat der heerlijk- heid, waarin alle geloovigen den juiste greep op de openbaring Gods zullen hebben, en wij, naar het woord van Paulus (Ef. 3:18), „ten volle" kunnen begrijpen, „met al de heiligen, welke de breedte, en lengte, en diepte, en hoogte zij".

De studie van Gods Woord gaat — Hem zij dank! — onder ons regelmatig voort. Daarom is het heel goed mogelijk, dat we mettertijd moeten komen tot formu- leering van nieuwe, of betere formulering van de reeds gefixeerde dogmata.

Nu is de strijd der geesten nog gaande.

De kerk geve dezen „geesten" tijd. Doch wake voort- durend voor afwijking van de Heilige Schrift.

Zij dulde de meningsverschillen.

Dan volgt ze het voetspoor der Vadersen uit den bloeitijd, en van den kerkreformator Kuiper.

Kuiper heeft gestreden tegen het pogen van velen in zijn tijd om de woorden der belijdenis te vullen met een vreemde inhoud. We zijn aan de belijdenis gebonden, en dat wat aangaat al haar stukken. Dat dit geen hangen aan bepaalde termen, woorden of zegswijzen met zich brengt, sprak Kuiper bij her- baling uit. En hij beroept zich daarbij op de Vadersen. Zoo citeert hij Walaëus als volgt: „daer en is niemand van ons, die oyt heeft ghemint dat de woorden die in de Confessien eens zijn ghebruikt, de gene die daarvan belijdenisse doen, als souden verbinden, dat sij geen andere emmermeer en souden mogen ghebruiken, ofte, dat sij de wijze en de maniere van spreken niet en souden moghen veranderen".

Kerk-kuriakè.

Uit „Geref. Kb. Hoeksche Waard en IJsselmonde":

U herinnert u dat woord nog wel uit uw catechisatie- tijd. Het is een Grieksch woord, waarvan — naar sommigen beweren — het Nederlandsche woord „kerk" is afgeleid.

Maar in de dissertatie, waarop dr N. M. H. van der Burg vorige week tot doctor in de letteren en wijsbegeerte promoveerde, komt de stelling voor: „De juistheid van de gangbare opvatting, dat to kyriakon of hē kyriakè het woord „kerk" (Kirche, church, etc.) zoude hebben opgeleverd, kan met reden betwijfeld worden".

Met redent

Alweer een vermaning om met etymologieën voor- zichtig te zijn!

Anderen denken aan „circa"; kerk zou dan de „ruim- te" zijn, waarbinnen het Woord gepredikt, de gemeen- schap Christi vergaderd wordt.

Promotierecht.

Er valt veel te citeeren. Afzonderlijk melden we, wat de heer H. Algra schrijft in „Leeuw. Kb." (classiaal):